

NORGES HØYESTERETT

Den 12. mai 2016 avsa Høyesterett dom i

HR-2016-01014-A, (sak nr. 2015/2348), straffesak, anke over dom,

I.

A (advokat Øystein Storrvik)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Carl Graff Hartmann)

II.

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Carl Graff Hartmann)

mot

A (advokat Øystein Storrvik)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Noer**: Saken gjelder en påstått straffbar handling som er foretatt i utlandet av en norsk statsborger. Spørsmålet er om det er bestemmelsene om jurisdiksjon i ny eller gammel straffelov som skal anvendes ved avgjørelsen av om handlingen kan straffes i Norge.
- (2) Sommeren 2010 skjedde det et omfattende bedrageri i Norge. Ved hjelp av en utro tjener i Nordea Bank ble det urettmessig tatt ut 89,2 millioner kroner fra en privatpersons konto i banken. Av dette ble 78,2 millioner kroner søkt overført til Dubai. En av overføringene ble stoppet. Til sammen ble 52,8 millioner kroner satt inn på kontoer i Dubai.
- (3) Tiltalte A, som er en 47 år gammel kvinne med norsk statsborgerskap, bodde på denne tiden i Dubai. Hun kjente en av hovedmennene bak bedrageriet. Etter instruksjoner fra denne personen, aksepterte A at han overførte penger til fire ulike bankkontoer som hun disponerte i Dubai. Hun tok deretter ut i kontanter til sammen 52,8 millioner kroner ved 29 forskjellige uttak. A har forklart at dette skjedde etter beskjed fra hovedmannen, og at hun ga pengene til ham. Hun har oppgitt at hun ikke kjente til bedrageriet og trodde midlene var ment for eiendomsinvesteringer i Dubai.

- (4) Den 3. oktober 2011 ble A tiltalt for forsettlig grovt heleri, jf. straffeloven 1902 § 317 fjerde ledd, jf. første ledd.
- (5) Oslo tingrett fant henne skyldig i uaktsom overtredelse av bestemmelsen. I dommen av 22. juni 2015 ble straffen satt til fengsel i ett år og fire måneder, hvorav seks måneder betinget.
- (6) Både A og påtalemyndigheten anket. Borgarting lagmannsrett fremmet anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, og avsa dom 2. november 2015 med slik domsslutning:
- "1. **A, født 00.00.1968, dømmes for overtredelse av straffeloven 1902 § 317 sjette ledd jf. første ledd til fengsel i 1 – ett – år og 6 – seks – måneder hvorav 4 – fire – måneder gjøres betinget med en prøvetid på to år, jf. straffeloven 1902 §§ 52-54.**
- Til fradrag i den ubetingede delen av straffen går 266 – tohundreogsekstiseks – dager for utholdt varetektsfengsel.**
2. **A, født 00.00.1968, dømmes til å tåle inndragning til fordel for statskassen med 396 850 – trehundreogtittisekstusenåttehundreogfemti – kroner.**
3. **A, født 00.00.1968, frifinnes for erstatningskravet."**
- (7) Også lagmannsretten kom altså til at det bare forelå en uaktsom overtredelse av § 317 første ledd.
- (8) Både A og påtalemyndigheten anket til Høyesterett. Anken fra A gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen og inndragningen. Påtalemyndighetens anke gjaldt lovanvendelsen og saksbehandlingen.
- (9) Høyesteretts ankeutvalg besluttet 28. januar 2016 å tillate ankene fremmet "for så vidt gjelder spørsmålet om det er straffelovgivningen på handlingstidspunktet eller avgjørelsestidspunktet som skal anvendes, jf. straffeloven 2005 § 3". Den konkrete vurderingen av om avgjørelsestidspunktets lov eventuelt ville lede til et gunstigere resultat for siktede ble ikke henvist til prøving. Ankeutvalget fremmet også anken fra A over dommen på inndragning. For øvrig ble ankene nektet fremmet.
- (10) Både aktor og forsvarer har lagt ned påstand om at dommen oppheves. Forsvarer har i tillegg lagt ned påstand om oppheving av inndragningen for den del av beløpet som utgjør 152 000 UEA Dirham.
- (11) *Mitt syn på saken*
- (12) Jeg er kommet til at lagmannsrettens dom med ankeforhandling må oppheves på grunn av feil lovanvendelse ved vurderingen av om ny eller gammel straffelov får anvendelse på forholdet.
- (13) Straffeloven 2005 § 3 første ledd lyder slik:

"Straffelovgivningen på handlingstidspunktet anvendes. Likevel anvendes lovgivningen på tidspunktet for avgjørelsen når dette fører til et gunstigere resultat for den siktede og

lovendringen skyldes et endret syn på hvilke handlinger som bør straffes, eller på bruken av strafferettslige reaksjoner."

- (14) Hovedregelen er altså at det er straffelovgivningen på *gjerningstiden* som domstolene skal anvende. Men når straffelovgivningen på *avgjørelsestidspunktet* gir et bedre resultat for siktede, og visse andre vilkår er oppfylt, er det denne som gjelder.
- (15) Straffeloven av 2005 har andre regler enn tidligere om hvilke straffbare handlinger begått i utlandet som kan straffes i Norge. Spørsmålet er om de nye reglene omfattes av unntaket i straffeloven 2005 § 3, slik at det er ny lov som skal anvendes.
- (16) Tidligere straffelov § 12 første ledd nr. 3 bokstav a inneholdt en liste over handlinger begått i utlandet av norsk statsborger som kunne straffes i Norge. Bestemmelsen i § 317 om heleri var blant de som var nevnt. En norsk statsborger som hadde foretatt et heleri i utlandet, kunne altså domfelles for dette i Norge.
- (17) Dette er annerledes i straffeloven av 2005. Langt færre straffbare handlinger begått i utlandet av norske statsborgere kan nå uten videre straffes i Norge. Heleri er ikke blant disse. Isteden er det innført et alminnelig prinsipp om dobbelt straffbarhet. Hovedregelen er at handlinger foretatt i utlandet bare kan straffes i Norge dersom de er straffbare både etter norsk rett og "etter loven i landet der de er foretatt", jf. § 5 første ledd nr. 1.
- (18) Ifølge Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) kapittel 13.5.5.4.2 var endringen blant annet begrunnet i forutberegnelighet for den enkelte og hensynet til handlingslandets suverenitet. Økokrim uttalte i forbindelse med en tidligere vurdering av forslaget at det kunne gi problemer for bekjempelsen av internasjonal økonomisk kriminalitet, jf. NOU 2002: 4 kapittel 8.1.8. Departementet fulgte imidlertid forslaget fra Den nordiske strafferettskomite og Straffelovkommisjonen og uttalte blant annet:
- "Departementet foreslår derfor at reglene om når norsk straffelovgivning skal gjelde for handlinger forøvet i utlandet, bygges på kravet om dobbel straffbarhet som et generelt og grunnleggende prinsipp."**
- (19) Den nye jurisdiksjonsregelen kan føre til et *gunstigere resultat* for siktede enn om straffeloven 1902 skulle vært anvendt, siden det nå er et tilleggsvilkår for straffbarhet at handlingen var straffbar etter loven i Dubai. En slik vesentlig endring av reglene om norsk straffelovs virkeområde, er etter mitt syn en *endring i straffelovgivningen*, jf. straffeloven 2005 § 3.
- (20) Etter § 3 er det videre et vilkår for å anvende straffeloven på avgjørelsestidspunktet at lovendringen skyldes "et endret syn på hvilke handlinger som bør straffes, eller på bruken av strafferettslige reaksjoner" (min utheving).
- (21) I NOU 1992: 23 side 35 omtales forslaget som "endringer i de alminnelige bestemmelsene om vilkårene for straff". Departementet uttaler i Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) kapittel 30.1 at endringen "innebærer et visst element av avkriminalisering". Det er altså klart at omleggingen av jurisdiksjonsreglene skyldes et endret syn på hvilke handlinger som bør straffes i Norge.

- (22) Min konklusjon er etter dette at det er straffeloven av 2005 som skal anvendes i saken. Lagmannsretten vurderte forholdet etter straffeloven av 1902 og undersøkte ikke om handlingen også var omfattet av straffelovgivningen i Dubai. Dommen må da oppheves.
- (23) Så vel aktor som forsvarer har bedt om oppheving av både dom og ankeforhandling, jf. straffeprosessloven § 347. Full oppheving er da også utgangspunktet etter loven, men delvis oppheving kan skje når det er ubetenkelig, jf. Rt. 2007 side 744 avsnitt 28 og 29 og Rt. 2008 side 1258 avsnitt 21.
- (24) I saken her er det ikke fullt ut klarlagt hvilken norm As handlemåte skal bedømmes etter ut fra lovgivningen i Dubai. Det kan derfor tenkes at det er momenter som ikke er belyst i saken som man trenger å få klarlagt for å kunne avgjøre om straffelovgivningen der får anvendelse. På denne bakgrunn har jeg funnet det mest betryggende at også ankeforhandlingen oppheves i tråd med utgangspunktet i § 347.
- (25) Det er med dette resultatet ikke grunn til å gå nærmere inn på spørsmålene knyttet til avgjørelsen om inndragning.
- (26) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

(27)	Dommer Kallerud:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(28)	Dommer Bull:	Likeså.
(29)	Dommer Stabel:	Likeså.
(30)	Dommar Utgård:	Det same.
(31)	Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne	

D O M :

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

Riktig utskrift bekrefte: